

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 19.3.2025.
JOIN(2025) 120 final

ZAJEDNIČKA BIJELA KNJIGA

o europskoj obrambenoj spremnosti 2030.

1. UVOD

Europa se suočava s ozbiljnom i rastućom prijetnjom. Pripravnost za odvrćanje onih koji bi nam naškodili jedini je način na koji možemo osigurati mir. Imamo mnogo snažnih oslonaca, kao što je naš potencijal za oslobađanje golemih resursa i latentna tehnološka i industrijska moć. No nalazimo se u situaciji u kojoj je naša obrambena spremnost oslabljena zbog toga što se u nju desetljećima nije dovoljno ulagalo.

Naš kontinent danas je pogođen ratom, agresijom i drugim neprijateljskim djelovanjima. Europska unija ima golemo bogatstvo i proizvodnu moć, a ujedno duboko vjeruje u važnost demokratskih vrijednosti koje dijele sve države članice. Međutim, ugrožavaju je vanjski akteri koji djelotvornije mobiliziraju svoje resurse i upotrebljavaju tehnologiju kako bi postigli svoje ciljeve. Izravna su prijetnja našem načinu života i slobodi da u okviru demokratskih procesa odlučujemo o vlastitoj budućnosti. Uvjereni su da nemamo političku snagu za odlučan odgovor i trajnu strategiju.

Međunarodni poredak mijenja se u mjeri koja nije viđena od 1945. Te su promjene posebno duboke u Europi zbog središnje uloge koju je imala u najvećim geopolitičkim izazovima prošlog stoljeća. Politička ravnoteža koja je uspostavljena nakon završetka Drugog svjetskog rata, a zatim i na kraju hladnog rata, ozbiljno je narušena. Bez obzira na to koliko žalimo za tim prošlim vremenima, moramo prihvatiti činjenicu da nema povratka na staro. Očuvanje međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima i dalje će biti od najveće važnosti jer je to u našem interesu, ali i odražava naše vrijednosti. Međutim, u drugoj polovini ovog desetljeća i nakon njega uspostaviti će se novi međunarodni poredak. Ako ne oblikujemo taj novi poredak – u našoj regiji i izvan nje – pasivno ćemo prihvaćati ishod ovog razdoblja natjecanja među državama sa svim negativnim posljedicama koje bi iz toga mogle proizaći, uključujući realnu mogućnost izbijanja općeg rata. Povijest nam neće oprostiti takav propust.

U tom kontekstu pred Europom je odlučujući izbor za njezinu budućnost. Želi li u narednim godinama vrludati postupno se i oprezno prilagođavajući novim izazovima ili želi odlučivati o vlastitoj budućnosti bez prisile i agresije kako bi narodima Europe zajamčila sigurnost, mir, demokraciju i blagostanje? Ako odgovorimo odlučno uz zajedničko djelovanje i jasnu strategiju, ojačat ćemo svoju poziciju u svijetu i obnoviti međunarodne saveze na održivijoj osnovi. Omogućit ćemo obnovu europskog projekta i povećati sigurnost, blagostanje i dobrobit naših građana. No, ako nastavimo istim putem, završit ćemo oslabljeni, podijeljeni i ranjivi.

Imali smo ogromne sigurnosne koristi od NATO-a i Europske unije. Posljednjih smo godina sve intenzivnije surađivali na odgovoru na prijetnje s kojima se suočavamo. No to neće biti dovoljno u narednim godinama; Europa mora učiniti mnogo više ako želi ponovno uspostaviti uvjerljive mjere odvrćanja i jamčiti sigurnost o kojoj ovisi naše blagostanje. U tu je svrhu nužno da države članice djeluju solidarno i ulažu u našu kolektivnu obranu.

Budućnost Ukrajine od presudne je važnosti za budućnost Europe u cjelini. Od 2022. svjedočimo općem ratu velikog intenziteta na granicama Europske unije koji je za posljedicu imao stotine tisuća žrtava, masovno raseljavanje stanovništva, goleme ekonomske troškove i namjerno uništavanje ključnih energetske sustava i kulturne baštine. Ishod tog rata bit će odlučujući za našu zajedničku budućnost u narednim desetljećima.

Europa se suočava s drugim rastućim prijetnjama i sigurnosnim ugrozama u regiji i šire. Sve je veće strateško nadmetanje u našem širem susjedstvu, od Arktika do Baltika, Bliskog istoka i sjeverne Afrike. Transnacionalni izazovi kao što su brze tehnološke promjene, migracije i

klimatske promjene mogli bi naš politički i gospodarski sustav izložiti velikim pritiscima. Autoritarne države poput Kine sve više nastoje proširiti svoj utjecaj i kontrolu u našem gospodarstvu i društvu. Tradicionalni saveznici i partneri, kao što su Sjedinjene Američke Države, također se okreću od Europe prema drugim regijama svijeta. Taj proces, na koji smo bili upozoreni mnogo puta, sada se odvija brže nego što su mnogi predviđali.

Došlo je vrijeme da se Europa ponovno naoruža. Kako bi se razvili potrebni kapaciteti i vojna pripravnost radi vjerodostojnog odvratanja od oružane agresije i sigurne budućnosti, potrebno je znatno povećati europsku potrošnju za obranu. Potrebno ju je bolje nego ikad koordinirati i usmjeravati među državama članicama, uzimajući u obzir naše zajedničke prednosti i uklanjajući nedostatke koji proizlaze iz nekoordiniranog djelovanja.

Potrebna nam je snažnija i otpornija obrambena industrijska baza. Potreban nam je ekosustav tehnoloških inovacija kako bi naša obrambena industrija mogla držati korak s promjenama u načinu ratovanja. Potrebno je izvući pouke iz toga i ekstrapolirati ih na mogući veliki sukob u bliskoj budućnosti. Potrebna nam je brža i učinkovitija nabava. Potrebni su nam novi načini suradnje sa saveznicima i partnerima koji dijele iste ciljeve.

Za ponovnu izgradnju europske obrane prije svega su potrebna golemo ulaganja tijekom duljeg razdoblja. Zajedno moramo ubrzati rad na svim područjima kako bismo hitno povećali europsku obrambenu spremnost i osigurali da Europa najkasnije do 2030. ima snažnu i dostatnu obranu, što će ujedno povećati naš doprinos transatlantskoj sigurnosti.

Ova bijela knjiga pruža okvir za plan „ReArm Europe” i u njoj se iznose argumenti za povijesno povećanje ulaganja u europsku obranu. Navode se potrebni koraci za obnovu europske obrane, potporu Ukrajini, uklanjanje kritičnih nedostataka u sposobnostima i uspostavu snažne i konkurentne obrambene industrijske baze.

Kratkoročno, u bijeloj knjizi utvrđuju se konkretne mogućnosti za suradnju među državama članicama kako bi se hitno obnovile njihove zalihe streljiva, oružja i vojne opreme. To je također važno i za održavanje i jačanje vojne potpore Ukrajini. Kao što je istaknuto u bijeloj knjizi, potpora Ukrajini neposredna je i najhitnija zadaća europske obrane. Ukrajina je trenutačno prva linija europske obrane i odupire se agresiji iza koje stoji najveća prijetnja našoj zajedničkoj sigurnosti.

U srednjoročnom i dugoročnom razdoblju upućuje se na nekoliko kritičnih područja sposobnosti u kojima su države članice već utvrdile nedostatke u inicijativama koje se odnose na prioritete razvoja sposobnosti EU-a i NATO-a. Predlaže se da države članice hitno udruže svoje napore za uklanjanje tih nedostataka, među ostalim nizom europskih obrambenih projekata od zajedničkog interesa, koje će definirati države članice i za koje bi se koristili poticaji EU-a. Potpora EU-a zajedničkom razvoju sposobnosti olakšat će državama članicama EU-a u NATO-u da brže i ekonomičnije ostvare svoje ciljeve u pogledu sposobnosti te da otpočetak povećaju interoperabilnost. Naposljetku, u bijeloj knjizi iznose se smjernice za jačanje europske obrambene tehnološke i industrijske baze, poticanje istraživanja i stvaranje tržišta obrambene opreme na razini EU-a.

2. NAGLO POGORŠANJE STRATEŠKOG KONTEKSTA

Prijetnje europskoj sigurnosti šire se na način koji ozbiljno ugrožava naš način života. Čak i prije ruske invazije na Ukrajinu 2022. jačala je svijest o tome koliko je opasno sigurnosno okruženje u kojem djelujemo. To je utjecalo na naš politički sustav i imalo negativne posljedice na gospodarski rast jer ljudi strahuju od narušavanja međunarodnog poretka zbog ponašanja neprijateljskih aktera.

Kao prvo, Europska unija je zbog svoje geografije i povijesti izložena određenim vrstama prijetnji u širem europskom susjedstvu. Zbog njezine blizine sjevernoj Africi i Bliskom istoku u Europu se prelijevaju posljedice ratova, migracija i klimatskih promjena koje pogađaju ta područja. Na sjeveru Arktik postaje novo područje geopolitičkog natjecanja. S druge strane Atlantika tradicionalno snažan saveznik Sjedinjene Američke Države jasno su izrazile svoje uvjerenje da su previše usmjerene na Europu i da trebaju uravnotežiti svoju politiku tako što će smanjiti svoju povijesnu ulogu glavnog jamca sigurnosti.

Drugo, postoji širok raspon različitih vrsta sigurnosnih prijetnji koje su sve povezane i sve raširenije. One uključuju slučajeve terorizma i nasilnog ekstremizma, hibridne napade, djelovanja međunarodnih organiziranih kriminalnih skupina i kibernetičke kriminalne mreže. Sve je više dokaza o vezama između tih skupina i neprijateljskih državnih aktera, što omogućuju nove tehnologije koje lako prelaze granice.

Treće, jedna od karakteristika novog doba je mjera u kojoj su ti sigurnosni izazovi strateške prirode i stoga zahtijevaju strateški odgovor. Na primjer, Rusija predstavlja veliku stratešku prijetnju na bojištu. To je prisililo Europu i naše partnere da se suoče sa stvarnošću velikog mehaniziranog rata visokog intenziteta na europskom kontinentu u razmjerima koji nisu zabilježeni od 1945. Rusija – koja je daleko najbolje naoružana europska država – prešla je na ratnu ekonomiju koja je pretežno u službi ostvarenja njezinih ratnih ciljeva i temelji na industrijskoj mobilizaciji i tehnološkim inovacijama.

Slične su strateške prirode i implikacije koje za sigurnost ima uspon Kine. Izazov koji predstavlja Kina sustavan je jer se temelji na potpuno drugačijem, autoritarnom i nedemokratskom sustavu vlasti od onog u EU-u. Sustavan je i zbog toga jer je povezan s pristupom Kine trgovini, ulaganjima i tehnologiji koji za cilj ima postizanje prednosti, a u nekim slučajevima i dominaciju.

U doba u kojem raste broj prijetnji i povećava se sustavna konkurencija, Europa mora imati strateški odgovor. Za to je potrebno iskoristiti prednosti Europske unije, ali i pozabaviti se područjima komparativne slabosti, kao što je naša sposobnost da odredimo jasan glavni smjer kamo želimo ići. U suprotnom će Europa biti manje sposobna odlučivati o vlastitoj budućnosti i sve će je više podčinjavati veliki gospodarski, tehnološki i vojni blokovi koji nas žele iskoristiti.

Kratkoročno, o budućnosti Europe odlučuje se na bojnom polju u Ukrajini. U srednjoročnom i dugoročnom razdoblju neke od prijetnji s kojima se suočavamo postat će još ozbiljnije. Ostatak svijeta utrkuje se u vojnoj modernizaciji te postizanju tehnološke i gospodarske prednosti. Ta se utrka pojačava, a Europa na nju tek treba dati potpuno usklađen odgovor koji će uzeti u obzir ozbiljnost trenutačne situacije.

Rusija će nastaviti razvijati ratno gospodarstvo uz potporu Bjelarusa, Demokratske Narodne Republike Koreje i Irana. Rusija je znatno proširila svoje vojno-industrijske proizvodne kapacitete i procjenjuje se da je na obranu 2024. potrošila 40 % ruskog saveznog proračuna i do 9 % svojeg BDP-a (porast u odnosu na 6 % u 2023.). Očekuje se da će Rusija 2025.

premašiti potrošnju država članica za obranu u smislu pariteta kupovne moći. Osim toga, Rusija je jasno dala do znanja da je, prema njezinu shvaćanju, i dalje u ratu sa Zapadom. Ako se Rusiji dopusti da ostvari svoje ciljeve u Ukrajini, njezina teritorijalna posezanja neće se zaustaviti. Rusija će u doglednoj budućnosti ostati temeljna prijetnja sigurnosti Europe, uključujući njezin agresivniji stav u pogledu nuklearnog oružja i raspoređivanje nuklearnog oružja u Bjelarusu. Rusija iskorištava mrežu sustavne nestabilnosti, među ostalim bliskom suradnjom s drugim autoritarnim silama. Stalno potiče napetosti i nestabilnost u europskom susjedstvu, bilo na zapadnom Balkanu, u Gruziji, Moldovi ili Armeniji, te ima sve veći destabilizirajući utjecaj u Africi.

Iako je **Kina** važan trgovinski partner EU-a, ona povećava potrošnju za obranu, uz nedostatak transparentnosti u pogledu povećanja vojne prisutnosti. Danas je druga u svijetu po vojnoj potrošnji, u čemu premašuje sve ostale zemlje istočne Azije zajedno. Brzo povećava svoje vojne kapacitete, uključujući nuklearne, svemirske i kibernetičke kapacitete. Ta promjena znatno mijenja stratešku ravnotežu u indopacifičkoj regiji. Kina provodi kvantitativnu i kvalitativnu modernizaciju vojne i obrambene industrije. Pojačava svoje političke, gospodarske, vojne, kibernetičke i kognitivne mjere kako bi podčinila Tajvan, iako još ne ulazi u izravni sukob. Promjena statusa quo u Tajvanu dovela bi do rizika od velikih poremećaja koji bi imali duboke gospodarske i strateške posljedice za Europu. Osim toga, djelovanje Kine u Istočnom i Južnom kineskom moru destabilizira tu regiju, dok njezina sve veća projekcija vojne moći u južnom Pacifiku i Indijskom oceanu izaziva zabrinutost među europskim partnerima.

Geopolitička suparništva potiču veću nestabilnost u nekoliko dijelova svijeta. To ne utječe samo na europsku sigurnost, nego i ugrožava naše gospodarstvo. Na **Bliskom istoku** prekid vatre u Gazi i pad Asadova režima u Siriji pružaju mogućnosti za smanjenje regionalnih napetosti i okončanje ljudske patnje. To bi moglo smanjiti gospodarsku nesigurnost i spriječiti širenje sukoba, među ostalim u području oko Crvenog mora. Izravna veza Irana s Rusijom, njegove vojne ambicije, potpora posredničkim snagama i uloga u destabilizaciji regije i dalje su ozbiljan problem za europsku sigurnost. Nestabilna situacija u Izraelu/Palestini, Siriji i Libanonu morat će se pomno pratiti kako bi se izbjegle nove napetosti.

Sukobi, nestabilnost i sve veći nasilni ekstremizam širom **Afrike**, među ostalim u Sahelu, Libiji i Sudanu, imaju izravne sigurnosne i gospodarske posljedice za Europu te će se vjerojatno nastaviti.

Sve veće hibridne prijetnje uključuju kibernetičke napade, sabotažu, elektroničko ometanje globalnih navigacijskih i satelitskih sustava, kampanje dezinformiranja te političku i industrijsku špijunažu, kao i instrumentalizaciju migracija. Sve su češće sabotaže u Baltičkom i Crnom moru. One ugrožavaju morske i pomorske aktivnosti te povezani promet i kritičnu podmorsku infrastrukturu. Sloboda djelovanja Europe u zračnom prostoru i svemiru također je sve ugroženija.

Uz novu utrku u naoružanju geopolitička suparništva dovela su i do **globalne tehnološke utrke**. Tehnologija će biti glavna značajka tržišnog natjecanja u novom geopolitičkom okruženju. Nekoliko ključnih i temeljnih tehnologija kao što su umjetna inteligencija, kvantna tehnologija, biotehnologija, robotika i hipersonični sustavi ključni su preduvjeti za dugoročan gospodarski rast i vojnu moć. Zato je od presudne važnosti poticanje inovacija. Pritom se širenje tehnologije u komercijalne svrhe mora uskladiti s manje fleksibilnim tehnološkim ekosustavima kako bi se postigli ciljevi nacionalne sigurnosti. Strateški konkurenti EU-a intenzivno ulažu u to područje.

Isto vrijedi i za sigurnost opskrbe **kritičnim sirovinama**, koje su ključne za našu gospodarsku i industrijsku proizvodnju, obrambene sposobnosti i konkurentnost. One sve više postaju uzrok tržišnog natjecanja i sukoba te dio politike moći jer se prekomjerne ovisnosti mogu iskorištavati. Na primjer, eskalacija napetosti u Tajvanskom tjesnacu mogla bi EU-u onemogućiti pristup važnim materijalima, ključnim tehnologijama i komponentama.

U grubom svijetu hiperkonkurentne i transakcijske geopolitike, koja obuhvaća različita područja, EU mora biti sposoban učinkovito se suprotstaviti svim izazovima i biti spreman, čak i za najekstremnije nepredvidive vojne situacije kao što je oružana agresija.

3. EUROPSKA PRIPRAVNOST 2030.

S obzirom na promjene u strateškom okruženju važno je da Europa izgradi dostatne kapacitete za odvratanje kako bi se spriječio mogući agresivni rat.

Države članice uvijek će biti odgovorne za vlastite postrojbe, od doktrine do raspoređivanja, te za definiranje potreba svojih oružanih snaga. Nadalje, EU će uvijek djelovati na način kojim se ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike određenih država članica i uzimajući u obzir sigurnosne i obrambene interese svih država članica.

Međutim, EU može mnogo toga učiniti kako bi podržao i koordinirao napore država članica za jačanje obrambene industrijske baze i ukupne obrambene spremnost EU-a, uključujući europske doprinose odvratanju i kolektivnoj obrani NATO-a. Stvaranjem uvjeta potrebnih za enormno pojačano financiranje ulaganja u obrambeni sektor, osiguravanjem potrebne predvidljivosti za industriju i smanjenjem birokracije, EU će podupirati države članice da 2030. postignu potpunu pripravnost.

EU dopunjuje i multiplicira pojedinačne napore država članica. Bez obzira na format koji odaberu države članice, provedbom zajedničkih projekata poboljšat će se koordinacija, čime će se stvoriti ekonomija razmjera i skratiti rokovi isporuke. Time će se povećati proizvodni kapacitet europske obrambene industrije.

Dodana vrijednost EU-a je sljedeća:

- olakšavanje veće suradnje i učinkovitog povećavanja razmjera europske obrambene industrije u razvoju, proizvodnji i stavljanju na tržište oružanih sustava;
- olakšavanje učinkovitosti, zamjenjivosti i interoperabilnosti, smanjenje troškova izbjegavanjem konkurentne nabave i poboljšanje kupovne moći država članica, uz istodobno povećanje stabilnosti i predvidljivosti na temelju višegodišnje industrijske potražnje;
- podupiranje infrastrukture dvojne namjene za mobilnost i komunikacije, navigaciju i promatranje u svemiru;
- omogućivanje partnerstava.

Nakon ove bijele knjige donijet će se strategija Unije za pripravnost, u kojoj će se utvrditi integrirani pristup pripravnosti na sukobe i krize kojim se obuhvaćaju sve opasnosti, te strategija unutarnje sigurnosti EU-a, koja će osigurati sveobuhvatan i jedinstven okvir za sprečavanje, otkrivanje i djelotvoran odgovor na sigurnosne prijetnje.

4. UKLANJANJE NEDOSTATAKA

Kako bi mogle uvjerljivo odvrćati strane oružane agresije i reagirati na posljedice nestabilnosti i sukoba, države članice EU-a moraju imati sposobnosti potrebne za obavljanje cijelog spektra vojnih zadaća. Države članice danas su suočene s nedostacima u ključnim sposobnostima koji utječu na izvršavanje složenih vojnih operacija tijekom duljeg razdoblja. S obzirom na ubrzano pogoršanje geopolitičkog konteksta i sve veće napetosti, Europa mora nabaviti potrebna sredstva u razumno kratkom roku.

Za ponovnu izgradnju europske obrane potrebno je djelovanje u više dimenzija, u bliskoj suradnji s NATO-om. Potrebne su hitne mjere i ulaganja kako bi se obnovile iscrpljene zalihe vojnog materijala i opreme u državama članicama. Gledajući unaprijed, strateški je nužno razviti opsežnu, paneuropsku suradnju radi uklanjanja nedostataka u ključnim sposobnostima u prioritetnim područjima za što će biti potrebno nekoliko godina. Stoga je sada još hitnije pojačati takve napore.

Nedostaci u ključnim sposobnostima

Za uklanjanje nedostataka u ključnim sposobnostima potrebni su: 1. usuglašenost država članica o najhitnijim prioritetima za ulaganja u sposobnosti, s obzirom na nedavne smjernice Europskog vijeća; 2. konstantna dugoročna odlučnost u njihovu uklanjanju; 3. jasan dogovor država članica o okviru upravljanja za svaku vrstu sposobnosti, koji se može razlikovati od jedne do druge; i 4. financijska sredstva i poticaji EU-a kako bi se državama članicama pomoglo da mobiliziraju potrebna proračunska sredstva i troše ih na najučinkovitiji i najciljaniji način.

EU već:

- pomaže državama članicama da utvrde nedostatke u sposobnostima i prioritete na razini EU-a;
- podupire države članice u pokretanju novih projekata u području sposobnosti, počevši od usklađivanja zahtjeva. Uspješan primjer toga je višenamjenska tankerska i transportna flota;
- podupire objedinjavanje potražnje putem zajedničke nabave, čime se utire put industrijskoj fazi i provođenju zajedničke nabave u ime država članica i na njihov zahtjev (npr. streljivo od 155 mm za Ukrajinu);
- poboljšava suradnju u okviru stalne strukturirane suradnje (PESCO) radi provedbe projekata u području sposobnosti i operativnih obrambenih projekata.

Područja obrambenih sposobnosti

Na temelju nedostataka u obrambenim sposobnostima koje su države članice već utvrdile, u ovoj se bijeloj knjizi utvrđuje sedam prioritetnih područja koja su ključna za izgradnju snažne europske obrane. Prioritetna područja sposobnosti su sljedeća:

Protuzračna i proturaketna obrana: integrirana, višeslojna, protuzračna i proturaketna obrana za zaštitu od cijelog spektra zračnih prijetnji (krstareći projektili, balistički i hipersonični projektili, zrakoplovi i bespilotni zrakoplovni sustavi).

Topnički sustavi: napredni sustavi, uključujući moderne topničke sustave i raketne sustave dugog dometa, namijenjene za izvođenje preciznih napada na udaljene kopnene ciljeve (duboki precizni napadi).

Streljivo i rakete: na temelju inicijative Europske službe za vanjsko djelovanje „Plan za streljivo 2.0”, strateške zalihe streljiva, raketa i komponenti te dostatni kapaciteti za obrambenu industrijsku proizvodnju kako bi se osigurala pravodobna nadopuna.

Bespilotni zrakoplovi i sustavi protiv bespilotnih zrakoplova: bespilotni sustavi, uključujući zrakoplove, kopnena, površinska i podvodna vozila koja se mogu kontrolirati na daljinu ili mogu samostalno raditi s pomoću naprednog softvera i senzora te poboljšati sposobnosti koje te tehnologije omogućuju (npr. informiranost o stanju, nadzor...).

Vojna mobilnost: mreža kopnenih koridora, zračnih luka, morskih luka te pomoćnih elemenata i usluga na razini EU-a kojima se olakšava neometan i brz prijevoz postrojbi i vojne opreme širom EU-a i partnerskih zemalja.

Umjetna inteligencija, kvantna tehnologija, kibernetičko i elektroničko ratovanje: primjene u obrambenom sektoru koje se temelje na vojnoj umjetnoj inteligenciji i kvantnom računalstvu; napredni elektronički sustavi na razini EU-a osmišljeni za a) zaštitu i osiguravanje neometane upotrebe elektromagnetskog spektra za kopnene, zračne, svemirske i pomorske snage i operacije; b) suzbijanje, ometanje i onemogućavanje upotrebe elektromagnetskog spektra od strane protivnika; i c) zaštitu slobode djelovanja u kibernetičkom prostoru i osiguravanje neometanog pristupa kibernetičkim kapacitetima. Defenzivne i ofenzivne kibernetičke sposobnosti potrebne su kako bi se osigurala zaštita i sloboda djelovanja u kiberprostoru. Potrebno je zajedno s državama članicama razviti dobrovoljni program potpore za ofenzivne kibernetičke sposobnosti za vjerodostojno odvrćanje.

Strateški pospješitelji i zaštita kritične infrastrukture: uključujući, ali ne ograničavajući se na strateške zračne mostove i zrakoplove za nadopunu gorivom u letu, obavještajne podatke i nadzor, informiranost o stanju na moru, upotrebu i zaštitu svemirskih i drugih sigurnih komunikacijskih sredstava i vojne infrastrukture za gorivo.

Iskorištavanje „dividende koju donosi suradnja”

Postoje snažni argumenti za zajedničko uklanjanje navedenih nedostataka u sposobnostima.

U izvješćima Niinistöa i Draghija ističe se da je nedostatak suradnje doveo do neučinkovitosti u razvoju obrambenih sposobnosti i prouzročio dodatne troškove svim državama članicama. Zbog toga se propuštaju prilike da se europska ekonomija razmjera iskoristi za smanjenje jediničnih troškova. Mala i fragmentirana potrošnja država članica na inovacije u sektoru obrane negativno utječe na nove disruptivne tehnologije koje su ključne za buduće obrambene sposobnosti.

Nedostaci u sposobnostima mogu se ukloniti stjecanjem sposobnosti za ratovanje visokog intenziteta u skladu s procesima jačanja sposobnosti EU-a i NATO-a. Opseg, troškovi i složenost većine projekata u tim područjima nadilaze pojedinačne kapacitete država članica. Stoga bi se koordiniranim djelovanjem uz potporu iz cijelog paketa instrumenata EU-a omogućila troškovno učinkovita nabava i potaknulo povećanje kapaciteta europske obrambene industrije, čime bi se ojačala naša tehnološka baza, uključujući inovacije u području obrambene tehnologije.

Zajednička nabava najučinkovitiji je način nabave velikih količina „potrošnog materijala” kao što su streljivo, projektili i bespilotni zrakoplovi. Međutim, zajednička nabava ključna je i za provedbu složenijih projekata jer se agregiranjem potražnje ograničavaju troškovi, sudionicima na tržištu šalju jasniji signali u pogledu potražnje, skraćuju rokovi isporuke i osiguravaju interoperabilnost i zamjenjivost. Od 2007. u okviru Europske obrambene agencije (EDA) države članice dogovorile su zajednički cilj da se 35 % ukupne nabave obrambene opreme provodi zajednički. Taj se cilj odražava u obvezama PESCO-a, koji je uspostavljen 2017.

Državama članicama dostupni su različiti formati i okviri za suradnju. Među njima su: *ad hoc* multinacionalna suradnja kao što je okvir „vođeće države”; Europska obrambena agencija, Agencija NATO-a za potporu i nabavu ili Organizacija za zajedničku suradnju u području naoružanja (OCCAR). Ako to zatraže države članice, Komisija bi također mogla djelovati kao središnje tijelo za nabavu u ime država članica.

Vojna mobilnost i infrastruktura

Vojna mobilnost ima ključnu ulogu u jačanju europske sigurnosti i obrane te naše potpore Ukrajini. Povećava sposobnost oružanih snaga država članica i saveznika da brzo premještaju postrojbe i opremu širom EU-a u slučaju sukoba ili pojačanog hibridnog ratovanja. To će pokazati našu spremnost i odvrćati od mogućih napada. Jačanje logistike oružanih snaga također je u skladu s potrebom da naše gospodarstvo postane povezanije i konkurentnije, a infrastruktura pogodna za dvojnu namjenu. Iako je posljednjih godina postignut znatan napredak, i dalje postoje velike prepreke neometanom kretanju postrojbi i opreme širom EU-a.

Vojnu mobilnost otežava birokracija, zbog čega je često potrebno posebno diplomatsko odobrenje za vojni prijevoz i usklađenost s uobičajenim administrativnim pravilima i postupcima. Trenutačni neusklađeni postupci, uključujući carinu, često uzrokuju ozbiljna kašnjenja u izdavanju prekograničnih dozvola. Kako bi se ubrzali razvoj neovisne europske sposobnosti za odvrćanje i naša potpora Ukrajini, EU i države članice moraju odmah pojednostavniti i racionalizirati propise i procedure te osigurati prioritetni pristup oružanim snagama prometnim objektima, mrežama i sredstvima, među ostalim u kontekstu pomorske sigurnosti.

Oružanim snagama je za njihovo kretanje potreban pristup kritičnoj prometnoj infrastrukturi koja je prikladna za dvojnu namjenu. Trebaju im na raspolaganju biti sve vrste prijevoza i više ruta širom Europske unije te veze s partnerskim zemljama. Zbog toga je EU utvrdio četiri prioritetna multimodalna koridora (željeznički, cestovni, morski i zračni) u svrhu vojne mobilnosti za hitna velika kretanja postrojbi i opreme. Ti koridori zahtijevaju znatna i hitna ulaganja kako bi se olakšalo kretanje postrojbi i vojne opreme. U okviru tih četiriju prioritetnih koridora već je predviđeno 500 projekata žarišnih točaka koje je potrebno hitno unaprijediti (kao što su proširenje željezničkih tunela, ojačanja cestovnih i željezničkih mostova, proširenje lučkih terminala i terminala zračnih luka). Potrebno se pobrinuti i za njihovu sigurnost, održavanje i popravak. EU i države članice trebaju zajedno s relevantnim partnerima, posebno NATO-om, utvrditi moguća neposredna i buduća uska grla u opskrbi energijom.

Vojna mobilnost može se dodatno poboljšati povećanjem dostupnosti specijaliziranih prijevoznih sredstava i prijevoznih sredstava s dvojnog namjenom u svim vrstama prijevoza. EU može dodati vrijednost olakšavanjem zajedničke nabave, prethodnim ugovaranjem sredstava i primjenom jedinstvenih standarda projektiranja za sposobnosti dvojne namjene te

obrambene i sigurnosne sposobnosti. Pojačana suradnja s industrijama EU-a omogućila bi povećanje opskrbe takvim kritičnim sredstvima i zadržavanje vodećeg tržišnog položaja europskih poduzeća koja nude tehnologije s dvojnog namjenom.

Komisija će, uz savjetovanje s Visokom predstavnicom, preispitati sve postojeće zakonodavstvo EU-a koje utječe na vojnu mobilnost, uključujući stroža pravila za vlasništvo nad takvom kritičnom prometnom infrastrukturom i kontrolu nad njom, mapirati i nadograditi potrebnu infrastrukturu dvojne namjene i kritičnu prometnu infrastrukturu te razmotriti odgovarajuće mjere za uklanjanje trajnih prepreka i osiguravanje pristupa vojske specijaliziranim prijevoznim sredstvima. Dugoročni infrastrukturni projekti dvojne namjene također bi imali koristi od veće financijske predvidljivosti.

EU će ove godine donijeti Zajedničku komunikaciju o vojnoj mobilnosti, uključujući potrebne zakonodavne prijedloge.

Zaštita granica

Obrana svih kopnenih, zračnih i morskih granica EU-a je važna, posebno kad je riječ o istočnim granicama EU-a. Projekt „Istočni štit” važan je poduhvat u kojem sudjeluje niz država članica kao odgovor na sve veće izazove u toj regiji. U okviru tog projekta uspostaviti će se integrirani sustav upravljanja kopnenim granicama osmišljen za jačanje vanjske kopnene granice EU-a s Rusijom i Bjelarusom radi zaustavljanja vojnih i hibridnih prijetnji. To bi uključivalo sveobuhvatnu kombinaciju fizičkih prepreka, razvoj infrastrukture i moderne sustave nadzora.

Skupni paket za obranu

Regulatorno pojednostavnjenje i usklađivanje moraju biti usmjereni i na pravila i postupke koji su specifični za obrambeni sektor i na učinke koje na obrambenu industriju imaju politike i propisi EU-a koji nisu specifični za obranu, ali otežavaju europskoj obrambenoj tehnološkoj i industrijskoj bazi (EDTIB) da što bolje odgovori na trenutačne povećane potrebe.

Komisija će odmah pokrenuti **strateški dijalog s obrambenom industrijom** kako bi raspravila o mogućim mjerama u tim područjima, utvrdila regulatorne prepreke i riješila probleme s kojima se suočava obrambena industrija. U tom kontekstu Komisija će pozvati Europsku obrambenu agenciju i Vojni stožer EU-a da po potrebi podijele svoje stručno znanje. Na temelju ishoda tog dijaloga Komisija će do lipnja 2025. predstaviti namjenski prijedlog skupnog paketa za pojednostavnjenje u području obrane. Prijedlog će prije svega biti usmjeren na:

- povećanje unakrsnog certificiranja obrambenih proizvoda i olakšavanje uzajamnog priznavanja certifikacije, prema potrebi;
- omogućavanje brzog izdavanja građevinskih i okolišnih dozvola za obrambene industrijske projekte kao prioritet od javnog interesa;
- osiguravanje pravodobne i zakonite dostupnosti i upotrebljivosti svih potrebnih materijala i drugih ulaznih elemenata u lancu opskrbe EDTIB-a, posebno za osnovne namjene za koje nisu dostupne odgovarajuće zamjene;
- uklanjanje prepreka za dostupnost vojnog osoblja u potrebnom vremenu i na potrebnim lokacijama;

- uklanjanje prepreka povezanih s pristupom financiranju, uključujući ulaganja u skladu s okolišnim, socijalnim i upravljačkim kriterijima;
- olakšavanje razmjene povjerljivih i osjetljivih informacija u uvjetima koji jamče jednostavnost i sigurnost postupanja;
- pojednostavnjenje programâ obrambene industrije EU-a kako bi se skratilo vrijeme isporuke, pojednostavnilo upravljanje projektima koje financira EU i pojednostavnilo postupanje u vezi sa sufinanciranjem država članica.

U tom će kontekstu direktive EU-a o obrani i osjetljivoj javnoj nabavi u području sigurnosti te o transferima obrambenih proizvoda unutar EU-a također podlijevati regulatornom pojednostavnjenju i usklađivanju. Na temelju preispitivanja u sredini programskog razdoblja cilj bi također trebao biti pojednostavnjenje i ubrzavanje pravila i postupaka Europskog fonda za obranu.

Strateške zalihe i pričuve za pripravnost

EU zajedno s državama članicama može poduprijeti stvaranje strateških zaliha i pričuve za pripravnost obrambene industrije. Program za europsku obrambenu industriju, EDIP, podupirat će takve napore na temelju tri linije djelovanja. Prvo, podupiranjem industrijskih mjera usmjerenih na razvoj prekograničnih industrijskih partnerstava radi koordinacije rezervi obrambenih proizvoda, komponenti i povezanih sirovina. Drugo, podupiranjem mjera javne nabave za izgradnju strateških rezervi relevantnih komponenti i sirovina. Treće, podupiranjem stvaranja optimalno smještenih strateških rezervi (ili pričuva za pripravnost obrambene industrije) obrambenih proizvoda proizvedenih u EU-u.

5. POVEĆANJE VOJNE POTPORE ZA UKRAJINU („Strategija dikobraza”)

Od veljače 2022. EU i države članice Ukrajini su pružili oko 50 milijardi EUR vojne potpore, među ostalim putem Europskog instrumenta mirovne pomoći. Ta je potpora bila od presudne važnosti za ratne napore Ukrajine. Ukrajina je pružila izniman otpor ruskoj ratnoj agresiji. Potrebe Ukrajine u području obrane i dalje će biti velike i nakon bilo kakvog kratkoročnog prekida vatre ili mirovnog sporazuma. Ukrajina će ostati na prvoj liniji europske obrane i sigurnosti te je ključno područje na kojem će se definirati novi međunarodni poredak, a njezina će sigurnost biti povezana sa sigurnošću Europske unije. EU i države članice morat će ojačati obrambene i sigurnosne kapacitete Ukrajine s pomoću „strategije dikobraza” kako bi mogla odvrćati od mogućih daljnjih napada i osigurati trajan mir. Stoga je nužno da EU i države članice hitno povećaju vojnu pomoć Ukrajini.

U obrani od ratne agresije istaknula se i vrlo inovativna i uspješna obrambena industrija Ukrajine koja raspolaže velikim stručnim znanjem u sektorima kao što su umjetna inteligencija i bespilotni zrakoplovi te rezervnim kapacitetom u ključnim područjima. Pozitivan stav i poduzetnički duh mladih i dinamičnih ukrajinskih poduzeća mogu dati važan poticaj konkurentnosti Europe i razvoju poboljšanih europskih obrambenih sposobnosti.

Vojna potpora EU-a Ukrajini trebala bi biti usmjerena na dva prioriteta koji se međusobno nadopunjuju:

a. Povećanje vojne i druge pomoći EU-a Ukrajini

Kao dio dugoročnih sigurnosnih jamstava i u skladu s inicijativom Visoke predstavnice za pojačanu vojnu potporu Ukrajini, EU i njegove države članice trebali bi osigurati sljedeće:

- opskrbu topničkim streljivom velikog kalibra s minimalnim ciljem od 2 milijuna komada godišnje. Od ključne je važnosti kratkoročni zahtjev za potpunim financiranjem isporuka streljiva Ukrajini tijekom 2025., među ostalim poticanim donacijama iz zaliha i nabavom. Kako bi se osigurala stabilne isporuke, sada je potrebno preuzeti financijske obveze;
- osiguravanje sustava protuzračne obrane, raketa (uključujući duboke precizne napade) i bespilotnih zrakoplova zajednički su prioriteti Ukrajine i država članica. Nadovezujući se na pismo namjere iz studenog 2024., u kojem je 18 država članica potvrdilo da su spremne zajednički ukloniti hitne nedostatke u pogledu sposobnosti u kratkoročnom razdoblju nabavom zemaljskih sustava protuzračne obrane i sredstava za borbu protiv bespilotnih letjelica, s Ukrajinom bi trebalo pokrenuti dvodijelnu „Inicijativu za protuzračnu obranu”, koja bi obuhvaćala zajedničku nabavu i financijsku potporu Ukrajini za ubranu proizvodnju presretača za sustave protuzračne obrane kratkog i srednjeg dometa;
- bespilotni zrakoplovi nezamjenjivi su za kompenziranje asimetrije vojnih resursa na terenu. EU i države članice trebali bi nastaviti podupirati nabavu bespilotnih zrakoplova u Ukrajini i dodatno podupirati razvoj vlastitih proizvodnih kapaciteta, među ostalim putem zajedničkih pothvata europske i ukrajinske industrije;
- naponi koje EU i države članice ulažu u osposobljavanje i opremanje ukrajinskih brigada te aktivnu potporu obnovi bojni moraju se pojačati i postati ključan element budućeg razvoja vojnih kapaciteta Ukrajine nakon prekida vatre. Misija EUMAM Ukraine, koja je dosad osposobila 75 000 vojnika, nastaviti će provoditi osposobljavanje. Trebalo bi što bliže područjima operacija osigurati namjensku potporu i rezervne dijelove za održavanje, popravak i remont opreme oštećene u borbi uz bolju prilagodbu vojne opreme koja se šalje Ukrajini stvarnom stanju na terenu. Isto tako, europske postrojbe imat će velike koristi od iskustava ukrajinskih snaga na prvim linijama bojišta;
- izravna potpora ukrajinskoj obrambenoj industriji najdjelotvorniji je i najisplativiji način potpore vojnim naporima Ukrajine, posebice u obliku izravnih narudžbi država članica od njezine obrambene industrije u svrhu donacija Ukrajini. Procijenjeni proizvodni kapacitet ukrajinske obrambene industrije dosegnut će približno 35 milijardi EUR 2025. U tu bi svrhu Ukrajina mogla iskoristiti zajam EU-a koji je dio inicijative za zajmove iz ubrzanja izvanrednih prihoda pod vodstvom skupine G-7. Komisija će poduzeti sve potrebne mjere za pojačano financiranje na početku razdoblja u okviru tog instrumenta, kao i u okviru Instrumenta za Ukrajinu, kako bi se maksimalno povećao makroekonomski manevarski prostor Ukrajine. Pojačano financiranje na početku razdoblja na temelju zajmova iz ubrzanja izvanrednih prihoda omogućit će Ukrajini da poveća potrošnju za vojne potrebe i da prednost pri nabavi daje ukrajinskoj i europskoj obrambenoj industriji. Osim toga, novim instrumentom za sigurnosne mjere za Europu (SAFE) ukrajinskoj obrambenoj industriji omogućilo bi se da sudjeluje u zajedničkoj nabavi pod jednakim uvjetima kao i industrija EU-a;
- potrebna je poboljšana vojna mobilnost kako bi se osigurala neometana isporuka vojne pomoći. Koridori za vojnu mobilnost EU-a trebali bi se proširiti na Ukrajinu, čime bi se

poboljšala interoperabilnost, a bili bi i dodatno sigurnosno jamstvo za odvrćanje od buduće agresije;

- bolji pristup svemirskim sredstvima i uslugama EU-a mogao bi biti ključan pospješitelj jačanja obrambenih kapaciteta Ukrajine. EU bi trebao prihvatiti zahtjev Ukrajine za sudjelovanje u svemirskom programu EU-a, uključujući pristup svemirskim uslugama za državne potrebe u području određivanja položaja, navigacije i mjerenja vremena, komunikacija te promatranja Zemlje. EU bi trebao financirati i ukrajinski pristup uslugama koje mogu pružati komercijalni pružatelji usluga sa sjedištem u EU-u, uključujući *start-up* i *scale-up* poduzeća, radi potpore i na zahtjev ukrajinskih oružanih snaga. Time će se Ukrajini pomoći da poveća svoju otpornost diversifikacijom izvora svemirskih usluga. Osim toga, EU i države članice trebali bi blisko surađivati s Ukrajinom na zaštiti strateške imovine (npr. kibernetičke prijetnje usmjerene na svemirska sredstva) i pozvati Ukrajinu da sudjeluje u Centru EU-a za analizu razmjene informacija u svemiru (ISAC).

Jedinica Vojnog stožera EU-a za razmjenu informacija već doprinosi koordinaciji vojne potpore država članica Ukrajini, zajedno s Kontaktnom skupinom za obranu Ukrajine i NATO-ovim programom potpore sigurnosti i osposobljavanja za Ukrajinu. Kako bi se pojačao takav rad, među ostalim i kroz veću industrijsku suradnju između EDTIB-a i ukrajinske obrambene industrije, EU će Ukrajini predložiti osnivanje međusektorske radne skupine.

b. Povezivanje Ukrajine s inicijativama EU-a za razvoj obrambenih sposobnosti i integraciju obrambenih industrija

Tijekom posljednje tri godine Ukrajina je morala ubrzano razvijati svoje vojne kapacitete. Ukrajina se danas u toj mjeri koristi svojim iskustvom s prve linije bojišta za kontinuirano prilagođavanje i moderniziranje opreme da je postala vodeći svjetski laboratorij za inovacije u području obrane i tehnologije. Bliža suradnja između ukrajinske i europske obrambene industrije omogućit će prijenos znanja iz prve ruke o tome kako najbolje iskoristiti inovacije za postizanje vojne superiornosti na bojištu, među ostalim za brzo povećanje proizvodnje i osuvremenjivanje postojećih sposobnosti.

Međutim, EDTIB je i dalje predvodnik u razvoju naprednijih velikih i složenih obrambenih sustava i tehnologija. Integracija ukrajinske obrambene industrije u EDTIB pomoći će joj da poveća proizvodnju te da se modernizira, konsolidira i plasira troškovno učinkovite obrambene proizvode na globalnom tržištu.

Stoga je brzo donošenje nacrtu Uredbe o EDIP-u glavni prioritet. Nakon što se postigne dogovor o njemu, otvorit će se put integraciji Ukrajine u europsko tržište obrambene opreme putem namjenskog Instrumenta za potporu Ukrajini i omogućavanjem da Ukrajina sudjeluje u aktivnostima programa, u skladu s onim što se sada predlaže za SAFE, na temelju različitih modaliteta tog instrumenta. U tom bi se kontekstu Ured EU-a za inovacije u području obrane u Kijevu mogao povećati kako bi se proširila suradnja u području obrambene industrije, čime bi se EU-u omogućilo da podupire Ukrajinu i iskoristi njezino ratno iskustvo te da dodatno potiče izravna ulaganja poduzeća iz EU-a na ukrajinskom obrambenom industrijskom tržištu. Nadalje, Komisija i Visoka predstavnica preporučuju državama članicama da ovlaste EDA-u da proširi sudjelovanje Ukrajine u njezinim aktivnostima, uključujući Centar za inovacije u području obrane EU-a. Trebalo bi poticati i sudjelovanje Ukrajine u projektima PESCO-a i u prilikama za suradnju koje proizlaze iz koordiniranog godišnjeg preispitivanja u području obrane (CARD).

Kroz takvu interakciju osoblja i suradnju između EU-a, država članica i Ukrajine Ukrajina bi mogla svoja iskustva iz rata visokog intenziteta dijeliti s EU-om. To bi pak moglo poslužiti kao temelj za utvrđivanje budućih potreba država članica u području obrane.

6. SNAŽNA I INOVATIVNA OBRAMBENA INDUSTRIJA U EUROPI

Europski obrambeni industrijski sektor nužan je preduvjet obrambene pripravnosti i vjerodostojnog odvrćanja. Iako je nekoliko poduzeća iz obrambenog sektora iz EU-a konkurentno na globalnoj razini, obrambena industrijska baza EU-a i dalje ima strukturne slabosti. Europska obrambena industrija trenutačno ne može proizvoditi obrambene sustave i opremu dovoljno brzo i u količinama koje su potrebne državama članicama. Još uvijek je previše rascjepkana jer dominantni nacionalni igrači uglavnom opskrbljuju domaća tržišta. Situaciju otežavaju i nedovoljna ulaganja, stoga je potrebno povećati ulaganja u industrijski sektor EU-a i nabavu iz njega. Kako bi se obrambenoj industriji pomoglo da prevlada te nedostatke, u postupku revizije Direktive EU-a o javnoj nabavi osjetljive prirode u području obrane i sigurnosti, predviđenom za 2026., uzet će se u obzir preporuka Kompassa konkurentnosti o davanju prednosti europskim poduzećima.

Ulaganje u europsku obrambenu pripravnost jamči nam mir u budućnosti, ali i pomaže u ostvarenju naših ambicija u pogledu konkurentnosti europske proizvodnje. Postojeći lanci vrijednosti ili proizvodni kapaciteti u našim tradicionalnim industrijama – automobilske i kemijske te industriji čelika i aluminija – mogu pronaći nove mogućnosti u prenamjeni i opskrbi za sve veći otisak obrambene industrijske baze, dok se novi ekosustavi i lanci vrijednosti za najsuvremenije tehnologije, kao što su umjetna inteligencija ili napredna elektronika, mogu koristiti u civilne i vojne namjene.

Ciljanim politikama EU bi trebao podupirati europsku obrambenu industriju u šest strateških smjerova: a) podupiranje, jačanje i promicanje industrijskih kapaciteta u cijelom EU-u; b) osiguravanje opskrbe kritičnim industrijskim inputima i smanjenje ovisnosti; c) izgradnja tržišta obrambene opreme na razini EU-a; d) pojednostavnjenje postojećih pravila i smanjenje birokracije; e) poticanje istraživanja i razvoja radi poticanja inovacija; i f) zadržavanje, privlačenje i razvoj talenata te poboljšavanje vještina i stručnosti u obrambenom sektoru.

Agregiranje potražnje radi povećanja kapaciteta obrambene industrijske proizvodnje

Veliko povećanje proizvodnih kapaciteta europske obrambene industrije preduvjet je kako bi države članice mogle nabaviti ključna sredstva koje im nedostaju. Osim rješavanja problema u lancu opskrbe i logističkih uskih grla, povećanje proizvodnih kapaciteta ovisi o tome imaju li poduzeća stalan tok sigurnih višegodišnjih narudžbi na temelju kojih bi se odlučili ulagati u dodatne proizvodne linije.

Dugoročne narudžbe najbolji su način za povećanje predvidljivosti za europsku obrambenu industriju i pružanje potrebnih dugoročnih signala za ulaganja, kao što je pokazao program iz Akta o zajedničkoj nabavi (EDIRPA) za jačanje europske obrambene industrije. Kako bi to podržao, EU može s jedne strane poticati sustavnije objedinjavanje potražnje država članica u okviru EDA-e kako bi se pripremila i strukturirala zajednička nabava velikih razmjera na temelju višegodišnjih ugovora koji se podupiru instrumentima EU-a. S druge strane, Komisija i EDA mogu, u suradnji s državama članicama, pojačati dijalog s industrijom kako bi osigurale predvidljivost i bolje predvidjele njihove zajedničke potrebe, čime bi se svakom industrijskom akteru omogućilo da se uključi u planiranje proizvodnje koje bi doprinijelo zadovoljavanju tih

ukupnih potreba. Ta dinamična razmjena informacija o budućoj potražnji i povećanju proizvodnje također bi omogućila EU-u da bolje prilagodi mjere potpore kako bi se potaknula zajednička nabava i veća industrijska proizvodnja.

Osim toga, pravovremena i količinski dostatna dostupnost europske obrambene opreme preduvjet je za veću sigurnost, smanjenje ovisnosti i povećanje konkurentnosti europske obrambene industrijske baze. U skladu s prijedlogom o EDIP-u EU namjerava pokrenuti pilot-projekt za postupnu uspostavu europskog mehanizma vojne prodaje kako bi se povećala dostupnost i smanjilo vrijeme isporuke obrambenih proizvoda iz Europe.

Smanjenje ovisnosti i povećanje sigurnosti opskrbe

Jačanje otpornosti lanaca vrijednosti EU-a u području obrane ključno je i za obrambenu pripravnost. Komisija je uspostavila Opservatorij za ključne tehnologije za vrijednosne lance u području svemirske i obrambene tehnologije radi stjecanja znanja o kritičnim točkama i njihova sustavnog praćenja te izrade relevantnih tehnoloških planova.

U području obrane ključno je da industrija ima pristup kritično važnim inputima. Ako se europsko tržište oslanja samo na jednog ili nekoliko dobavljača ključne robe, usluga ili drugih inputa, politike i ulaganja EU-a trebali bi jačati europsku gospodarsku sigurnost tako da potencijal za iskorištavanje ovisnosti ili gospodarsku prisilu bude sveden na najmanju moguću mjeru. Stoga će Komisija, uz potporu EDA-e, u strateškom dijalogu s europskom obrambenom industrijom nastojati jasno utvrditi koje su najvažnije kritične sirovine i ključne komponente (npr. čipovi) te utvrditi moguće mjere za osiguravanje diversifikacije izvora opskrbe uz potporu EU-a.

Istodobno, planirano stvaranje platforme za zajedničku kupnju kritičnih sirovina pridonijet će troškovno učinkovitoj i sigurnoj opskrbi. EU će podupirati i razvoj domaćih alternativa za tehnologije, komponente i procese koje treba kontrolirati (npr. putem projekata Europskog fonda za obranu ili okvira za dvojni namjenu). Prema potrebi, mogao bi nastojati promicati prijenose tehnologije kako bi se iskoristile najsuvremenije tehnologije i najnovija istraživanja te pokrenuti dugoročan rad na rješavanju pitanja ograničenja koja se nameću na tehnologije iz trećih zemalja.

Izgradnja tržišta obrambene opreme na razini EU-a, pojednostavnjenje i usklađivanje pravila

Kako je prikazano u izvješću Lette, pitanje uspostave tržišta obrambene opreme na razini EU-a postalo je mnogo važnije i hitnije. U usporedbi s razdobljem od prije deset godina države članice kupuju do četiri puta više opreme, često od dobavljača izvan EU-a. Međutim, nijedno europsko nacionalno obrambeno tržište nema veličinu potrebnu za dostatno širenje europske obrambene industrije.

Nužno je da se države članice mogu u potpunosti osloniti na EDTIB i europske obrambene lance opskrbe, posebno u kriznim vremenima i sukobima. To znači zajamčen pristup obrambenim proizvodima, komponentama i rezervnim dijelovima putem sveobuhvatnog režima sigurnosti opskrbe.

U punoj mjeri funkcionalno tržište obrambene opreme na razini EU-a bilo bi jedno od najvećih domaćih obrambenih tržišta na svijetu. Takvo bi tržište pridonijelo postizanju najvažnijih ciljeva kao što su globalna konkurentnost, pripravnost i veća industrijska proizvodnja. Poduzeća EDTIB-a mogla bi imati veći industrijski otisak u području obrane u cijelom EU-u,

među ostalim u onim državama članicama koje su izložene najvećoj sigurnosnoj prijetnji. Povećale bi se tržišne prilike u državama članicama putem prekogranične industrijske suradnje, spajanja i preuzimanja ili *start-up* poduzeća, zbog čega bi rasla proizvodnja obrambenih proizvoda u EU-u.

Regulatorno pojednostavnjenje i usklađivanje moraju biti usmjereni na pravila i postupke za nabavu u području obrane, transfere obrambenih proizvoda unutar EU-a, uzajamno priznavanje nacionalnih certifikacijskih dozvola i izdavanje dozvola. Osim toga, potrebno je preispitati učinak politika i propisa EU-a koji nisu specifični za obranu na obrambenu industriju.

Preobrazba obrane disruptivnim inovacijama

Potencijal nekih tehnologija za superiornost obrane važna je poluga koju je potrebno hitno ojačati na europskoj razini. Nove tehnologije iz temelja mijenjaju prirodu ratovanja u nekoliko područja. Umjetna inteligencija, računalstvo u oblaku i kvantno računalstvo, napredna i sigurna povezivost, autonomni sustavi i alternativni izvori energije doista mogu disruptivno i transformacijski utjecati na tradicionalne pristupe ratovanju. Inovacije u tehnologiji bespilotnih zrakoplova već mijenjaju način borbe, a uloga robotike povećava se, pri čemu autonomna zemaljska vozila preuzimaju vodeću ulogu u početnim fazama borbenih operacija. Ti strojevi, koji imaju sposobnosti za izviđanje, izravne napade i logističku potporu, već utječu na bojišta. Vojni roboti koji se temelje na umjetnoj inteligenciji i dalje su u ranim fazama razvoja, a Europa ima veliku priliku da unaprijedi robotsko oružje i softver potreban za njegovo pokretanje. Međutim, nema vremena za gubljenje jer strateški konkurenti i rivali intenzivno ulažu u ta područja, kao i u nove tehnološki složene segmente kao što su visokonadzvučne rakete, oružje usmjerene energije te ratovanje na morskom dnu i u svemiru.

Državama članicama potrebna je europska obrambena industrija koja može brže i u većim razmjerima osmišljavati, razvijati, proizvoditi i isporučivati te proizvode i tehnologije. U kontekstu znatno povećanih rashoda za obranu potrebno je uložiti veći udio sredstava u istraživanje, razvoj i tehnologiju u području obrane te usmjeriti rad i resurse na zajedničke europske projekte. EU bi trebao podupirati razvoj novih i inovativnih industrijskih procesa kao što su distribuirano projektiranje i proizvodnja, aditivna proizvodnja i primjena umjetne inteligencije. U tu bi se svrhu mogli iskoristiti program EU-a za inovacije u području obrane (EUDIS) i Centar za europske inovacije u području obrane (HEDI). Na primjer, EUDIS, uspostavljen u okviru EDF-a s proračunom od 2 milijarde EUR, predlaže usluge potpore inovacijama za pojedinačne subjekte, među ostalim povezivanje s ulagačima, partnerima i krajnjim korisnicima, i podupire ispitivanje i validaciju inovativnih proizvoda i tehnologija. Uz povećano financiranje EDA bi mogla koristiti HEDI za provođenje istodobnih eksperimentalnih kampanja kako bi brzo promicala najinovativnija rješenja i integrirala ih u postojeće ili nove sposobnosti s pomoću ubrzanih razvojnih petlji. Komisija istodobno financira EIF-ov instrument vlasničkog kapitala u području obrane, kojim se podupiru fondovi poduzetničkog kapitala i privatnog vlasničkog kapitala koji ulažu u europska poduzeća koja razvijaju inovativne obrambene tehnologije s potencijalom dvojne namjene.

U području duboke tehnologije ne postoji jasna razlika između civilnog i obrambenog sektora. Zbog toga inovativna civilna *start-up* poduzeća i relevantni rezultati istraživanja i inovacija mogu imati ključnu ulogu u razvoju najsuvremenijih rješenja kojima se mogu znatno povećati vojne sposobnosti i operativna pripravnost. Iako je Europa tehnološka sila, još uvijek nije u potpunosti iskoristila potencijal tehnologije za stjecanje vojne superiornosti. Stoga je hitno potrebno da EU mobilizira svoj ukupni inovacijski kapacitet i usmjeri znatna ulaganja kako bi ponovno stekao konkurentsku prednost i spriječio tehnološku ovisnost.

EU će predstaviti europski tehnološki plan za naoružanje kojim će se potaknuti ulaganja u napredne tehnološke kapacitete dvojne namjene na razini EU-a te na nacionalnoj i privatnoj razini. U početnoj fazi EU će se usredotočiti na umjetnu inteligenciju i kvantnu tehnologiju. Komisija će osigurati i da Europsko vijeće za inovacije i planirani fond za razvoj tehnologije i povećanje proizvodnje u okviru programa TechEU ulažu u tehnologije s dvojnou namjenom.

MSP-ovi su sve važniji i aktivniji izvor disruptivnih tehnologija i inovacija u obrambenoj zajednici. Komisija ih stoga potiče da aktivnije doprinose istraživanju i razvoju u području obrane u EU-u. Konkretnije, u okviru EDF-a objavljuju se namjenski pozivi usmjereni na MSP-ove i istodobno potiče sudjelovanje MSP-ova u svim drugim projektima. Prekogranična suradnja koja uključuje MSP-ove jedan je od kriterija za dodjelu u okviru programa EDO-a, a na temelju razine uključenosti MSP-ova u razvojne mjere primjenjuju se financijski bonusi. U pozivima u okviru EDF-a za 2023. MSP-ovi su činili oko 50 % ukupnog broja sudionika i zatražili 30 % ukupnog zatraženog iznosa bespovratnih sredstava. Procjenjuje se da bi za razdoblje 2023. – 2027. EDF trebao za MSP-ove osigurati do 840 milijuna EUR. Uz to, EDIP bi osigurao osnivanje Fonda za ubrzavanje transformacije obrambenih lanaca opskrbe (FAST). Taj novi financijski instrument mogao bi višestruko povećati sredstva koja se inicijativi dodjeljuju iz EDIP-a u obliku zajmova ili vlasničkog ulaganja.

EU treba mobilizirati svoj ukupni inovacijski kapacitet i usmjeriti znatna ulaganja kako bi ponovno postao konkurentan, izbjegao veću tehnološku ovisnost i iskoristio prednosti učinaka prelijevanja u druge sektore gospodarstva. U Europi već djeluju neki novi inovativni tehnološki akteri u području obrane. Kako bi se ubrzao razvoj europskih aktera u području obrambene tehnologije, regulatorno okruženje mora postati povoljnije za preuzimanje rizika. Komisija će intenzivirati dijalog s novim akterima u području obrane i privatnim ulagačima i predložiti regulatorne mjere pojednostavnjenja te veću dostupnost rizičnog kapitala i poslovnih prilika.

Vještine i talenti za inovacije

Uklanjanje nedostataka u sposobnostima uključuje pokrivanje cjelokupnog ciklusa razvoja sposobnosti u obrambenom sektoru, od istraživanja i nabave do rada i održavanja. Uspjeh tog pristupa ovisi o dostupnosti tehnoloških vještina i inovacijskih talenata u obrambenoj industriji, uključujući aktere u lancu opskrbe od MSP-ova do glavnih ugovaratelja. Iako europski obrambeni sektor ima kvalificirane i specijalizirane zaposlenike, za veliko povećanje obrambene industrijske proizvodnje industrija će morati privući, osposobiti, zaposliti, usavršiti i prekvalificirati znatno više talenata, od tehničara do inženjera i specijaliziranih stručnjaka. Unija vještina predviđa jamstvo za vještine za radnike u sektorima koji su u postupku restrukturiranja ili u sektorima koji izloženi većem riziku od nezaposlenosti kako bi imali priliku nastaviti karijeru u drugim sektorima, uključujući sektor obrane. Napredne vještine u području STEM-a (znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika) ključne su za razvoj sposobnosti sljedeće generacije, kako je istaknuto i u Uniji vještina, što se posebno odnosi na područje sigurnosti i obrane.

Ubrzan i složen razvoj tehnologija stvara prilike za nove vrste radnih mjesta i zahtijeva nove vještine. Zaposlenici obrambene industrije morat će učinkovito obrađivati, iskorištavati i širiti podatke te iskorištavati nove tehnologije u novim područjima sposobnosti kao što su autonomni sustavi, sustavi kibernetičke sigurnosti, inteligentni informacijski sustavi ili računalni sustavi visokih performansi. Europska obrambena industrija morat će se natjecati s drugim sektorima za slične vještine, a njezino će širenje istodobno stvarati prilike za prekvalifikaciju/usavršavanje za suvišne zaposlenike iz drugih industrijskih sektora.

7. POVEĆANJE POTROŠNJE ZA OBRANU

Potrošnja država članica za obranu povećala se za više od 31 % od 2021., dosegnuvši 1,9 % ukupnog BDP-a EU-a ili 326 milijardi EUR u 2024. Konkretno, ulaganja u obranu dosegnula su dosad nezabilježeni iznos od 102 milijarde EUR 2024., što je gotovo dvostruko više u usporedbi s 2021. Međutim, ukupno gledajući, europska potrošnja za obranu i dalje je znatno manja od potrošnje SAD-a i, što još više zabrinjava, manja od potrošnje Rusije ili Kine. Ponovna izgradnja europske obrane zahtijevat će ogromna javna i privatna ulaganja tijekom duljeg razdoblja.

U okviru plana „ReArm Europe” Komisija je utvrdila pet stupova za hitno i veliko povećanje europske potrošnje za obranu.

Tih pet stupova pomoći će da se odgovori na najhitnije potrebe i ublaže posljedice nedostatnih ulaganja u prošlosti.

1. Novi namjenski financijski instrument za potporu ulaganjima država članica u obranu

S obzirom na hitnost, Komisija predlaže novu uredbu EU-a u skladu s člankom 122. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kako bi se državama članicama osigurali zajmovi uz potporu iz proračuna EU-a. Sa sredstvima u iznosu do 150 milijardi EUR iz Instrumenta za sigurnosne mjere za Europu (SAFE) već sada i tijekom ovog desetljeća snažno će se poduprijeti znatno povećanje ulaganja država članica u obrambene sposobnosti Europe.

Instrumentom SAFE podupirat će se europska obrambena industrija putem zajedničke nabave koja uključuje najmanje dvije zemlje, od kojih je jedna država članica koja prima financijsku pomoć u okviru instrumenta SAFE, a druga može biti država članica, država EFTA-e, članica EGP-a ili Ukrajina. Te zajedničke nabave obuhvatit će prioritete sposobnosti i pospješitelje utvrđene na izvanrednom sastanku Europskog vijeća 6. ožujka 2025. Jednostavnije i najhitnije od tih sposobnosti, kao što su streljivo ili vojna mobilnost, podlijevale bi uvjetima prihvatljivosti sličnima onima iz programa EDIRPA. Složeniji i visokotehnološki sustavi, kao što su umjetna inteligencija ili protuzračna obrana, podlijevali bi strožim uvjetima na temelju zakonodavnih rasprava o EDIP-u, s obzirom na veće zahtjeve za stratešku autonomiju.

Dodijeljena sredstva dostupna su svim državama članicama. Temeljiti će se na potražnji i na nacionalnim planovima za obrambenu industriju. Nakon što se odgovarajući planovi odobre i potpiše ugovor o zajmu, bit će dostupno pretfinanciranje.

Instrument uključuje odredbe za daljnje poticanje i olakšavanje zajedničke nabave, kao što su mogućnost otvaranja postojećih okvirnih sporazuma i ugovora za nove partnere te oslobođenje od plaćanja PDV-a za kupnje koje se financiraju iz instrumenta SAFE. Promiče i primjenu zajedničkih standarda.

Subjekti i proizvodi iz drugih partnerskih zemalja mogu biti prihvatljivi za zajedničku nabavu podložno sporazumu s Unijom o financijskim uvjetima i sigurnosti opskrbe.

2. Koordinirana aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu

U Komunikaciji Komisije o financiranju povećanih rashoda za obranu u okviru Pakta o stabilnosti i rastu predlaže se da sve države članice koordinirano aktiviraju nacionalnu klauzulu o odstupanju kako bi se omogućila dodatna fleksibilnost za veće izdatke za obranu.

Ta će fleksibilnost omogućiti odstupanje od dogovorenog kretanja rashoda koje odgovara povećanju rashoda za obranu (uključujući rashode za ulaganja i tekuće rashode) od 2021. Razmatra se razdoblje od četiri godine (koje se može produljiti). Zahvaljujući toj fleksibilnosti države članice mogle bi mobilizirati dodatne rashode za obranu do 1,5 % BDP-a. Na temelju predviđanja postupnog uvođenja, ulaganja u obranu mogla bi dosegnuti najmanje 800 milijardi EUR tijekom sljedeće četiri godine, uključujući rashode koji se financiraju sredstvima iz instrumenta SAFE u iznosu od 150 milijardi EUR, i ona će biti automatski prihvatljiva na temelju nacionalnih klauzula o odstupanju.

3. Povećanje fleksibilnosti postojećih instrumenata EU-a kako bi se omogućila veća ulaganja u obranu

Kratkoročno, EU može učiniti više kako bi odgovorio na hitnu potrebu za povećanjem europskih ulaganja u obranu iz proračuna EU-a.

Kohezijska politika već doprinosi obrambenim i sigurnosnim sposobnostima. Njezinim sredstvima financiraju se ulaganja povezana sa sigurnošću i obranom koja doprinose regionalnom razvoju jer obrambena industrija često potiče istraživanje i razvoj te izgradnju industrijskih ekosustava koji koriste europskim regijama i zajednicama.

Nacionalne, regionalne i lokalne vlasti mogu dobrovoljno iskoristiti preispitivanje kohezijskih politika sredinom provedbenog razdoblja kako bi u okviru svojih trenutačnih programa dodijelile sredstva za nove prioritete, uključujući jačanje obrambenih i sigurnosnih sposobnosti.

U kontekstu preispitivanja programa za razdoblje 2021. – 2027. sredinom programskog razdoblja Komisija će sljedeći tjedan predložiti paket mjera za osiguravanje fleksibilnosti i poticaja u tu svrhu.

Razvoj snažne i otporne europske obrambene industrije poduprijet će europsku konkurentnost te promicati regionalni razvoj i gospodarski rast.

4. Doprinosi Europske investicijske banke

Europska investicijska banka ima jasnu i odlučujuću ulogu u financiranju europske obrane. Akcijski plan Grupe EIB-a za sigurnost i obranu bio je važan prvi korak u tom smjeru, a njegova bi se provedba trebala ubrzati.

Osim toga, EIB namjerava uvesti promjene kako bi dodatno proširio opseg svojeg financiranja povezanog s obranom. Udvostručit će svoja godišnja ulaganja na 2 milijarde EUR za financiranje projekata kao što su bespilotni zrakoplovi, svemir, kibernetička sigurnost, kvantne tehnologije, vojni objekti i civilna zaštita. Predlaže daljnju prilagodbu kriterija prihvatljivosti Grupe kako bi se uvela preciznija i ograničenija definicija isključenih aktivnosti radi usklađivanja s novim prioritetima politike EU-a. Naposljetku, predložit će reviziju svojeg operativnog okvira i zamijeniti *ad hoc* stratešku europsku sigurnosnu inicijativu namjenskim transverzalnim ciljem javne politike kako bi se doprinijelo miru i sigurnosti u Europi, uz ambicioznu dodjelu financijskih sredstava i kapitala. To su daljnji koraci u pravom smjeru.

5. Mobilizacija privatnog kapitala

Poticanje javnih ulaganja u obranu neophodno je, ali neće biti dovoljno. Europska poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća te poduzeća srednje tržišne kapitalizacije, moraju imati lakši pristup kapitalu, uključujući jamstvene instrumente za smanjenje rizika ulaganja, kako bi se njihova rješenja iskoristila na industrijskoj razini i potaknulo povećanje industrijske proizvodnje koja je potrebna Europi.

Financijski sektor pokazuje sve veći interes za obranu. Međutim, obrambeni sektor i dalje je zapostavljeno tržište zbog ograničenja ulagačkih politika javnih i privatnih financijskih institucija. Pristup financiranju i dalje je velik problem za 44 % MSP-ova u području obrane, što je mnogo viši postotak nego za civilne MSP-ove. Imaju manje mogućnosti nego u SAD-u ili Ujedinjenoj Kraljevini, a 60 % od ukupnog broja čine ulagači iz SAD-a.

Unija štednje i ulaganja trebala bi pomoći da se dodatna privatna ulaganja usmjere prema prioritetima EU-a, uključujući obrambeni sektor. Ona bi sama po sebi mogla privući stotine milijardi dodatnih ulaganja godišnje u europsko gospodarstvo, čime bi se povećala njegova konkurentnost. U tu svrhu Komisija donosi Komunikaciju o uniji za štednju i ulaganja.

Uredbom EU-a o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga ne sprečava se financiranje obrambenog sektora. Međutim, i financijski i obrambeni sektor mogu imati koristi od dodatnog pojašnjenja o primjeni te uredbe. Komisija će u kontekstu njezina preispitivanja pružiti potrebna pojašnjenja o odnosu između obrane i ciljeva ulaganja iz okvira za održivost.

6. Financijska predvidljivost

Komisija će nastaviti istraživati dodatne izvore financiranja obrane na razini EU-a te dodatne elemente i mogućnosti za znatno povećanje financiranja europske obrane i jačanje EDTIB-a.

U slučaju da potražnja država članica za financiranjem na temelju zajmova koje se podupire iz proračuna EU-a premaši ponudu u okviru instrumenta SAFE-a, Komisija će nastaviti istraživati inovativne instrumente, primjerice u vezi s Europskim stabilizacijskim mehanizmom (ESM).

S obzirom na hitnost i prioritet obnove europske obrane, koja se temelji na konkurentnoj obrambenoj industrijskoj bazi, sljedeći VFO trebao bi osigurati sveobuhvatan i čvrst okvir za potporu obrani EU-a.

Trebao bi podupirati veća i bolja suradnička ulaganja, od istraživanja do razvoja složenih sustava, preko komercijalizacije do nabave, s ciljem povećanja tehnološke suverenosti Europe.

8. PARTNERSTVIMA DO VEĆE SIGURNOSTI

Sigurnosni izazovi često imaju globalne posljedice i zahtijevaju međunarodnu suradnju. Opći rat Rusije protiv Ukrajine ima dalekosežne učinke izvan Europe. Hibridne prijetnje i kibernetički napadi ne zaustavljaju se na granicama. Isto vrijedi i za sigurnost u svemiru ili na moru. EU stoga mora blisko surađivati s međunarodnim organizacijama i partnerskim zemljama kako bi se djelotvorno suzbile te prijetnje.

Suradnja s partnerima nužna je i radi rješavanja problema u području europske obrane i europske obrambene industrije, što među ostalim uključuje diversifikaciju dobavljača i smanjenje ovisnosti. Široka partnerstva EU-a u području mira, sigurnosti i obrane važan su izvor snage i otpornosti. EU je i dalje u potpunosti predan promicanju međunarodne suradnje i jačanju stvarnog multilateralizma na svim razinama. Dodatno ćemo proširiti i definirati naša prilagođena partnerstva s bilateralnim, regionalnim i multilateralnim partnerima u cijelom svijetu na uzajamno koristan način kako bismo odgovorili na raznovrsne sigurnosne izazove, među ostalim u području razvoja sposobnosti i inovacija.

EU će promicati otvorenu arhitekturu u kombinaciji s promjenjivom geometrijom kojom se omogućuje sudjelovanje partnera sličnih stavova u projektima i inicijativama suradnje u području obrane, kao što su projekti PESCO-a koji će se poticati na pojedinačnoj osnovi. Time će se doprinijeti smanjenju prekomjernih ovisnosti zbog oslanjanja samo na jednog ili nekoliko dobavljača ključne robe, usluga ili drugih inputa, poboljšati europsku gospodarsku sigurnost te razviti i promicati europske obrambene sposobnosti i konkurentnost tržišta obrambene opreme EU-a.

NATO je i dalje temelj kolektivne obrane svojih članica u Europi. Suradnja EU-a i NATO-a nezaobilazna je za razvoj sigurnosne i obrambene dimenzije EU-a. Jedinствeni instrumenti regulatorne moći i financijski instrumenti EU-a pomažu da 23 države članice EU-a u NATO-u ostvare svoje ciljeve u pogledu sposobnosti.

Snažna transatlantska veza i dalje je ključna za obranu Europe. **Sjedinjene Američke Države** zahtijevaju da Europa preuzme veću odgovornost za vlastitu obranu. Ti će se naponi i dalje temeljiti na detaljnom i opsežnom transatlantskom lancu opskrbe, koji bi trebao biti uzajamno koristan. Bilateralni dijalog na temu sigurnosti i obrane može se poboljšati radi daljnjeg jačanja suradnje u područjima kao što su kibernetička sigurnost, pomorska sigurnost i svemir, rasprave o pitanjima nabave i rješavanja svih drugih pitanja od zajedničkog interesa.

Ujedinjena Kraljevina važan je europski saveznik s kojim bi trebalo ojačati suradnju u području sigurnosti i obrane u zajedničkom interesu, počevši s potencijalnim partnerstvom u području sigurnosti i obrane. Na temelju postojećih čvrstih sporazuma bilateralna suradnja u području sigurnosti i obrane može se proširiti, od reagiranja na vanjske krize do obrambenih industrijskih politika.

Norveška je punopravni partner u obrambenim programima EU-a s obzirom na njezin doprinos proračunu EU-a. Nedavno pokrenuto partnerstvo u području sigurnosti i obrane pruža sveobuhvatan i strukturiran politički okvir za jačanje daljnjeg dijaloga i suradnje

Naša suradnja s **Kanadom** pojačala se i trebalo bi je dodatno povećati, među ostalim kako bi se ojačala transatlantska sigurnost. Bilateralni dijalog o sigurnosti i obrani te buduće partnerstvo u području sigurnosti i obrane temelj su za pojačanu suradnju u području sigurnosti i obrane, među ostalim u pogledu odgovarajućih inicijativa za poticanje proizvodnje obrambene industrije.

EU bi trebao nastaviti uzajamno koristan angažman i suradnju u području sigurnosti i obrane sa svim **europskim zemljama, zemljama proširenja i susjednim zemljama** sličnih stavova (uključujući Albaniju, Island, Crnu Goru, Republiku Moldovu, Sjevernu Makedoniju i Švicarsku) radi promicanja mira, sigurnosti i stabilnosti na našem kontinentu i šire.

Turska je zemlja kandidatkinja za pristupanje EU-u i dugogodišnji partner u području zajedničke sigurnosne i obrambene politike. EU će nastaviti konstruktivno surađivati na razvoju uzajamno korisnog partnerstva u svim područjima od zajedničkog interesa na temelju jednake opredijeljenosti Turske za razvoj suradnje u svim pitanjima koja su važna za EU, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća iz travnja 2024.

EU bi trebao istražiti i mogućnosti za suradnju obrambene industrije s **indo-pacifičkim partnerima**, posebno Japanom, i Republikom Korejom s kojom su sklopljena partnerstva u području sigurnosti i obrane u studenome prošle godine, kao i s Australijom i Novim Zelandom.

Posljednjih se godina razvija suradnja s **Indijom** u području sigurnosti i obrane, među ostalim u okviru redovitih savjetovanja o sigurnosti i obrani. EU i Indija nastavit će ispitivati mogućnosti za partnerstvo u području sigurnosti i obrane. EU je i dalje predan očuvanju mira i sigurnosti u indopacifičkoj regiji, uključujući pomorsku sigurnost i uklanjanjem tradicionalnih i novih sigurnosnih prijetnji, zaštitom pomorskih linija komunikacije i očuvanjem slobode plovidbe.

9. SMJER RAZVOJA EUROPSKE OBRANE

Geopolitički kontekst i prijetnje u Europi zapanjujućom se brzinom drastično mijenjaju. Od sastanka na vrhu u Versaillesu u ožujku 2022. države članice složile su se da je potrebno preuzeti veću odgovornost za obranu. Već je poduzeto nekoliko koraka prema intenzivnijoj suradnji u području obrane. Međutim, zbog jačanja prijetnji Europi EU mora biti čvrst, ujedinen i djelovati odlučno, ambiciozno i brzo.

Ovom bijelom knjigom utvrđuje se sveobuhvatan plan za naoružavanje Europe i jačanje njezine obrane kako bi se suzbile te prijetnje, među ostalim hitnim mjerama:

- Države članice pozivaju se da zatraže aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju do kraja travnja.
- Vijeće se poziva da hitno donese predloženi nacrt uredbe o uspostavi sigurnosnih mjera za Europu (SAFE).
- Suzakonodavci se pozivaju da prije ljeta donesu Program za europsku obrambenu industriju (EDIP), uključujući Instrument za potporu Ukrajini.
- Suzakonodavci se pozivaju da prioritetno razmotre izmjene Europskog fonda za regionalni razvoj koje će se predložiti do kraja ožujka 2025. Nakon preispitivanja kohezijske politike sredinom provedbenog razdoblja nacionalna, regionalna i lokalna tijela moći će u okviru svojih trenutačnih programa dobrovoljno dodijeliti sredstva za nove prioritete, uključujući jačanje obrambenih i sigurnosnih sposobnosti.
- Države članice pozivaju se da brzo povećaju zajedničku nabavu u području obrane u skladu s ciljem od najmanje 40 % koji je predložen u Strategiji za europsku obrambenu industriju (EDIS), među ostalim u okviru instrumenta SAFE.
- Države članice pozivaju se da brzo postignu dogovor o ambicioznoj novoj inicijativi za vojnu potporu Ukrajini, uključujući topničko streljivo, protuzračnu obranu te „osposobljavanje i opremanje”.

- Komisija će promicati integraciju ukrajinske obrambene industrije u jedinstveno tržište, podupirati proširenje koridora za vojnu mobilnost prema Ukrajini i ispitati mogućnost pristupa Ukrajine svemirskim uslugama EU-a za državne potrebe.
- Komisija poziva Vijeće guvernera Europske investicijske banke da hitno pojača potporu europskoj obrambenoj industriji, posebno daljnjim sužavanjem popisa isključenih aktivnosti i povećanjem količine dostupnih financijskih sredstava.
- Komisija će odmah pokrenuti strateški dijalog s obrambenom industrijom te, prema potrebi, zatražiti stručno znanje EDA-e ili Vojnog stožera EU-a.
- Komisija će do lipnja 2025. predstaviti prijedlog skupnog paketa za pojednostavljenje u području obrane.
- EU će 2025. predstaviti europski tehnološki plan za naoružanje s naglaskom na ulaganjima u području napredne tehnologije dvojne namjene.
- Komisija i Visoka predstavnica do kraja 2025. donijet će zajedničku komunikaciju o vojnoj mobilnosti, popraćenu potrebnim zakonodavnim prijedlozima.

EU je bio i ostaje mirovni projekt. Mora biti u stanju zaštititi svoje građane, braniti svoje interese i vrijednosti za koje se zalaže. Ukrajina zaslužuje kontinuiranu vojnu potporu kako bi se obranila od stalne vojne agresije i osigurala da se u budućnosti može braniti. Porast ulaganja u obranu imao bi pozitivne učinke prelijevanja na gospodarstvo, čime bi se doprinijelo konkurentnosti, otvaranju radnih mjesta i inovacijama u mnogim sektorima, od aeronautike do brodogradnje, od čelika do svemira, prometa i umjetne inteligencije. Ako se taj zamah iskoristi na dobar način, mogao bi dovesti do velikog jačanja europske otpornosti u svijetu u kojem su prijetnje u porastu.

Europa mora donositi hrabre odluke i izgraditi obrambenu uniju koja na temelju jedinstva i snage osigurava mir na našem kontinentu. Duguje to svojim saveznicima u NATO-u, Ukrajini i prvenstveno sebi, europskim građanima i vrijednostima za koje se zalaže. EU i njegove države članice moraju adekvatno odgovoriti na ovaj povijesni izazov.
